

De Winterswijk van Nederland

Peter J. van Koppen

'[...] Mijn grootvader was een kosjere slager in een plaats die Winterswijk heet. Ken je dat?'

'Ja,' zei Green. 'Treurige plek in het oosten van het land.'

'Jaren geleden ben ik daar gaan kijken. Begreep toen wel waarom hij daar weg wilde.'

Dat was het literaire oordeel over Winterswijk door Leon de Winter. Dat belofde wat toen ik onlangs voor de eerste keer daarheen ging. Niet voor mijn lol; mijn werk bracht mij daar. Die avond, op zoek naar een restaurant, raakten we in gesprek met twee jonge pubermeisjes die op hun fiets gezeten tegen een lantaarnpaal aanleunden in een hoekje van het centrale plein, de Markt. Nee, ze waren niet gelukkig in Winterswijk. Het ene meisje wilde als zij een leeftijd met zelfbeschikkingsrecht had bereikt onmiddellijk naar Amsterdam. Het andere meisje verlangde naar Arnhem. En toen kwam de droevigste opmerking die ik in jaren heb gehoord. Ik vroeg: 'Zijn er in Winterswijk dan geen leuke jongens?' Eén van hen antwoordde: 'Nee, en bovendien kennen we die allemaal al.' Het andere meisje knikte instemmend. Opgroeien in Winterswijk moet een ware straf zijn.

We hebben daarna verrassend goed gegeten in restaurant Stad Munster aan diezelfde Markt. En, eerlijk gezegd, vonden wij Winterswijk best een aardige plaats. Het mist Amsterdamse schwung, Haagse kak en Rotterdamse bruisendheid, maar in Nederland zijn heel wat naargeestiger plaatsen te vinden dan Winterswijk. Kleine plaatsen in ons land zijn af en toe fraai en altijd stevig ingeslagen. De meeste Nederlandse plekken zijn fraai noch bruisend. De schuldige daarvan kent iedereen die niet de ogen in de zak heeft: de Nederlandse Architect. De Nederlandse Architect heeft een grote voorkeur voor volledig creatiefloze en eenvormige Vinex-wijken. De Nederlandse Architect loopt ook ongegeneerd achter de andere Nederlandse Architect aan. Weliswaar wijzigt elke paar jaar de bouwmode, maar die wordt door de Nederlandse Architect kritiekloos en fantasieloos gekopieerd. Daardoor kan elke nieuwbouwwijk van na de Tweede Wereldoorlog zonder probleem en zeer precies op het jaar worden gedateerd. Maar één kenmerk blijft ongewijzigd: ze zijn saai, saai, saai. Kortom, De Nederlandse Architect doet zijn best om alles wat God mooi maakte te verlijken tot een niveau dat zelfs God zijn schepping niet meer zou herkennen (als hij nog bestaat).

U vraagt zich af of de Nederlandse Architect dan op z'n bijbels standrechtelijk geëxecuteerd mag worden. Het antwoord is volmondig: 'Ja.' Weliswaar brengt het verstieren van de schepping slecht klein leed toe, maar dat gebeurt bij zoveel passanten, bewoners en architectuurliefhebbers dat het crimen van de Nederlandse Architect optelt tot één van de ernstigste misdrijven. God draait zich om in zijn graf.

Als ik deze mening op een borrel ventileer, blijk ik een groot aantal medestanders te hebben. Menig stadje, boer of buitenland gaat ernstig gebukt onder de scheppingen van de Nederlandse Architect. Ik hoef maar het gesprek te brengen op de Vinex-wijk, anderen komen onmiddellijk met nog veel schokkender voorbeelden: de Zuid-as te Amsterdam, het Haagse stadhuis, of eigenlijk alle nieuwbouw in Den Haag en het geluk dat de Nederlandse Architect voelde toen Rotterdam door de Duitsers werd platgebombardeerd, want – en dit is op historische waarheid gebaseerd – dan kon die stad eens lekker opnieuw worden opgebouwd. Wij kennen het resultaat. Bij de meest recente borrels roept vooral de nieuwbouw van de Haarlemmer Stadsschouwburg algemene horreur op.

Gezien de grote onvrede over de Nederlandse Architect in de kringen waarin ik verkeer, mag het verbazing wekken dat nog niet in Veenhuizen voor hem een paviljoen is ingericht of dat de Wet op de Architecten-tbs nog niet door het parlement is aanvaard. In andere gevallen gaat dat vlotter. Zo pleegde in Amsterdam een buitenlands meisje zelfmoord nadat zij paddo's had gebruikt. Ik schrijf 'nadat,' want van enig causaal verband tussen paddo's en de zelfmoord van dat meisje is niets gebleken. Niettemin werd door de minister van Justitie fluks besloten direct maar alle paddo's te verbieden. Zo'n voortvarende man heeft toch binnen enkele weken zijn Ontwerp van Architectenwet door de kamer gejaast?

Wat houdt hem tegen? Ik vrees het volgende. Wij Nederlanders vinden die eenvormige wijken wel prettig. Wij voelen ons senang bij wijken waarin het oog door niets verrassends wordt getroffen. Wij kicken op saaiheid en de zekerheid dat bankstel en televisie bij alle burens op dezelfde plaats staan. En dat wordt voor ons verzorgd door de Nederlandse Architect. Schending van Gods schepping? Onzin vindt de rechtgeaarde Nederlander: de schepping is immers van Cornelis Lely, Jan Adriaanzoon Leeghwater en Victor de Blocq van Kuffeler.

En zo maken wij het land van snelweg, verkeerserf en doorzon. In die treurigheid wordt Winterswijk steeds meer een parel aan de kroon.

Het citaat van Leon de Winter is ontleend aan hoofdstuk negen van *De Hemel van Hollywood* (1997).

Vinex staat voor Vierde Nota Ruimtelijke Ordening Extra, een nota van het Ministerie van Ruimtelijke Ordening uit 1993 waarin de grote nieuwbouwlocaties in het land werden aangewezen.

Peter.vanKoppen@law.unimaas.nl